

1955 МАЙ 25 СРЕДА № 105 (3299) Өртөө 20 коп.

ССРЭ-нің Дәді Сөвдиния Президиумунда (1 ары). ССРЭ-нің Бөдө ажил-агыи Министр-ствозунда болган ССРЭ-нің Совхозтар министрствозунда (1 ары).

Дәди өөредилге черлеринге хүлөөп алышыкының чаа чуруму (1 ары). ОБЛАСТЫН ХОВУЛАРЫНДА: Часык хову ажилдарын чедишкыниг чоруткан (1 ары).

Х. Чургуй-оол. — Механизаторлар ортузунга полт-массалыг ажил (2 ары). Д. Сирион-оол. — Кеер эччи Николай Шабаяв (2 ары).

Социалистг үлетпурун чаа күчүлүг көдүрүшкүну (2 ары). АГРОНОМНУГ СУМЕЗИ: В. Уткина. — Ногаа культузаларының дүжүтүүн бели дер дөш (2 ары).

А. Юрмалит. — Стүтүг малдын про-дуктуулуг бедидериниң оруктары (3 ары). Д. Чамзырай. — Мал ажилында зоо-ветеринарыг хеччелерин калбаа-биле нестередир (3 ары).

П. Снегов. — Англи-америка чөрдөө-лерин хылылашыкыны (4 ары). КНО-нун чынгине секретарына ССРЭ-нің КНО-нун чынгине төлөө черинин ча-газы (4 ары).

ШЫН

СЭКП ТЫВА ОБЛАСТЬ БОЛГаш КЫЗЫЛ ХООРАЯ КОМИТЕТЕРИНИҢ, АЖЫЛЧЫ ЧОННАР ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ОБЛАСТЬ СОВЕДИНИҢ ОРГАНЫ

Ажыл-агыи болгаш партийжи-политиктиг ажилдарны холбаштырар

СЭКП ТЫ-ның сөөлү Пленумнарының шийтпирлер партианың чер-чер организацаларының кичөөнгейн ажил-агыи-га ууртууланы шийтпирли-биле өкжи-деринче угландырган. Ол эки түндөөлөрн берген. 1953 чылда турганыга денөөрге 1954 чылда Тываның колхозтары болган совхозтары тарааны болган өске-даа кул-тураларын оранчок хейну ажаан алган. Ол чорук тараа белеткелдериниң планын хуусаа бетинде күөсөдүр, трезин, магам-дал болган мал чени фондуларын бүрүл белеткел алып, колхозчуларның күш-хүнеринге четчир хемчөөлүг тарааны бөөр органы хандырган. Область мал ажилының сүттен аныда бүгү продуктуларын-ның планын күөсеткен. Нияттиң малы-ның баш санын өстүрер план ажыр күө-сеткен. Областың үлетпуру уауг чедишкыниг болган. Бу чылдың баштайгы кварталында Тываның үлетпурунүг болган көдө ажил-агыиның ажил-иш-чилери база-ла көсүк чедишкыниг болганар. Ажил-агыиның күрөө планна-рын хуусаа бетинде күөсөдүр дөш со-циалистг чарыш областа улам калбар-ган.

Ол бүгү болза, партианың чер-черде организацаларының ажил-агыига уур-тууланы денөөлөниң улам-ла белин турганын, ажилчы чоннарын ортузунга партийжи-политиктиг ажилды күөсеткен-нини, ону ажил-агыи сорулгаларын чедишкыниг шийтпирлеринче угланды-рып келгениниң ыялыгы көргүзүп болур.

Ажил-агыи, култура тургузушкуну-луң чедишкыниг кижилер шийтпир-леп келген болган шийтпирлеп-даа турар. Ыччаган «куштерин үер дөү» — ажилчыларның болган тараачынарның массасы, оларның мердедлин, оларның организацалары болур деп В. И. Ленин өө-рөткөн. Социалистг үлетпуру болган кө-дө ажил-агыи улам ынай хөгжүдөрнү-ниң амгы сорулгалары партиа организа-цаларының кижиндикчи болган органи-зацты ролон улам бедидерин неген турар.

Ол негеделерин үлетерин күөсөдүр тур-пар партиа организацалар хей. Уауг-Хем районун Ленин аттыг көдө ажил-агыи артелин партиа организацалары (секрет-ары эш Санчы) колхозчулар ортузунга масса-политиктиг ажилдарын өки тургус-кан. Колхоз бүүрүлгезиниң түс-түс үчөстөрүндө быжыгана агитаторлар дөтөөмал ажилды, агитацияны амыл-ра-биле холбаштырып турарлар. Пар-тиа организацалар бо чылдың часык тарылгазы-ның үзине чорудар масса-политиктиг ажилдарының планын баш бүүрүлгөзүп ажилдан кылган турган. Хову ажилының тургаларына лекция көмүчүлгалары, агитация ажилы эки организацаларына, агитаторлар социалистг чарышты үө-геринг организацаларының ачымында кол-хоз тараа културалары белик агротех-никтиг денөөле, кыска хуусаада тарып дооскан. Колхоз бүүрүлгезиниң өске-даа ажилдары өки чоруп турар.

Массалар шүптү чүвени билгенде олар бүгү чүвени кылдыр база бүгү чүөжө ме-дередлин-биле баар деп ленинчи өөредиги-ни ууртуулга болдурган, партийжи уурту-чулар массаларының ортузунга политик-тиг ажилды денөөлөни белиди, өң хевир-лерин болган аргаларын бүрүл дозуу-биле ажилгаар, аңаа боттары денөөлөниг кир-жир жуурауг. Каян ажил-агыи дугайын сөөвүлгөзүп тура-ла, масса-политиктиг ажилды салгышай баар, а масса-политик-тиг ажилды дугайын бодоп турган-ла, ажил-агыиның байдалы сөөвүлгөзүп баар ууртуучулар бисте бар. Шах иччаар чаныс талал ажилгаар, ажил-агыиның политикадан, а политиканы ажил-агыида башлаалдыр көөр чоруп партийжи уур-туучуларга түрбөс жуурауг. Коммунист кижилер бүрүл болза, партианың политиканы ажил-агыида боттанып турарын эскербиш-барын болбас.

Партийжи-политиктиг ажил — ажил-агыи чедишкыниг үндөниг болу-рун чедишкыниг турар партиа организа-цалар секретары бисте ам-даз бар. Ваз-Хем районун «Кызыл чык», «Ленинчи орук», «Октябрь 14 чык» колхозтарыны

ССРЭ-нің Министрлер Чөвүлелинде

ССРЭ-нің архив фондуларында шыгжа-да чыдар герман архивтеринг материалла-рын Герман Демократтыг Республикасының чаазапта шийтпирлер бөөр шийтпирлер ССРЭ-нің Министрлер Чөвүлели үндүргөн. Ший-типир бөөр архив материалдары күрүнө

ССРЭ-нің Көдө ажил-агыи министрствозунда болган ССРЭ-нің Совхозтар министрствозунда

Колхозтарда болган совхозтарда куку-руза тарылгазының чоруп турарының дугайын ССРЭ-нің Көдө ажил-агыи министрствозу болган ССРЭ-нің Сов-хозтар министрствозу чугаалажып көр-гөш, Украин ССР-нің Одесса, Крым, Херсон, Днепроретовск областтарында, база ол ишкан Краснодар болган Ставро-поль крайлары, Ростов областа болган чурттуң өскө-даа чамдык районнарында МТС-тер, колхозтар, совхозтар кукуруза тарылгазын кыска болган агротехниктаг өки хуусааларда дөрбөлчин-улаанчак арга-биле өртүргөниниң түндөөлинде тар-ылга шөдөрине үнүш бер дески үнүш, үнүштерин сайырамы өки болуп турар деп демделгөн.

Ол-ла үдө чамдык крайларын болган областарың МТС-тери, колхозтары болган совхозтары кукуруза тарылгазын дыка оожум чорудуп турар. Саратов, Сталинград, Куйбышев, Пенза област-рын база Мурнуу-Чөөн чүк, Воронеж, Курск, Тамбов, Липецк областтарын, Ка-зах ССР-нин, Кыргыз ССР-ниң, Кара доу-рактыг төп куржаг областтарының кол-хозтары болган совхозтары кукуруза тарылгазын дыка хоужудып турар. Украинаның соңгу-барыны тарааны област-тарында кукуруза тарылгазы амга че-дир доозубаан.

Хаттыг икиг агаар база көрөүшүнүг үстүкү кады дүргөн курал, бо районнар-га кукуруза тарылгазын орайтар чорут-каны-биле холбаштыр үнүшкүн бир дески эвес, оожум үер болган кукуруза үнүштериниң өөриниң база хөг-жүдөниг байдалын баксырадыр, дү-жүтүн дүдүлөдүр чорукка кирип болур чааваас.

Дәди өөредилге черлеринге хүлөөп алышыкының чаа чуруму

ССРЭ-нің Дәди өөредилге министр-ствозу дәди өөредилге черлеринге хүлөөп алышыкының чаа чурумнарын бачы-лаан. Бо чылдан эгелөөш, көдө ажил-агыи, башкы институттарында болган башкылашыкының национал дымдарда чо-рулуп турар өвнөлдөк республикалар-ның институттарында аныда бүгү дәди өөредилге черлеринге кайы-бир дашты-кы дымдык таланы-биле кирериниң өкө-мөни чорудар. Зөөчнй болган көжөөки институттарга база салбырларга кирип турарларын даштыкы дым таланы-биле эвараменди хостар.

Филология факультеттеринде болган салбырларынды аныда бүгү дәди өө-редилге черлеринге орус дым болган ли-тература таланы-биле кирериниң өскө-даа ду-жаар экзаменерин күш чок болдурар.

Дәди школага амылга чедир 17 хар-дан куду эвес назымдыг кижилерни хүлө-өп келген. Назым таланы-биле ол кызы-гааралды чаа чурумнарда күш чок болду-руп турар.

Зөөчнй болган көжөөки дәди өөредил-ге черлеринге хүлөөп алышыкыны кирип турар икинчи ажилы-биле мык дүүш.

Молдавия кукуруза тарылгазының планын күөсеткен

БИШИНЕВ. Молдавияның колхозтары кукуруза тарылгазының планын күөсөт-кен. Май 15-те оны 427 муң гектарга та-раан; өң аныда 20 муң харе гектар ку-курузаны мал чөмине ажилгаары-биле

чөптүг ажилгаарын чедиш алган. Эвөөш сипер болгон сипер черлериниң кезин аңаарга, аңаа чанык чылда үер сипер тараан. Боду үнген сиперге бодаарга, ол сипер тараан черен он катан хей сиперни ажаан алган. Кукуруза, бачч болган кар-тофель тарып шийткөдүн алганы чулук-чүчүр чөмөр белеткелни дыка көүдөткөн. Тараа культузаларына хей чери база шийткөткөн нарын дүктүг хойлар сайы-радырының чөмөрлөштүр тараа ажил-агыи шынгыны көдүрер органы берген: бир эвес совхоз 1953 чылда 726 муң пуд

Көдө чайнааларның болгаш столоваларның чанында хаванарны семирти азырап турары

БИЕВ. Киевщинада район төвү Борис-польда чайнаада аят болуларыңдыг азы-бур хевирлер бар, буфетте аны-бур колбаса кылгалар, кылган эвтер бар. Бо бүгү чөмөрнөи чайнаа чанында аш-чөм артыкшылары-биле семирти азыраан ха-ванарны өвнөдөн кылган турар. Чүгө сөөлү чылдың дүргүзүндө чайнаа 130 ха-ванарны семирти азыраан, 50 ачыг ха-ванар азырада турар. Оларга мыда өкө деринтенг хаван кажаанын тутуван.

ОБЛАСТЫН ХОВУЛАРЫНДА

Часык хову ажилдарын чедишкыниг чоруткан

Чөөн-Хемчиң районун «Октябрь 30 чы-кы» колхозунуң хову ажил-ишчилери болган МТС-тин механизаторлары тарыл-ганы чедишкыниг чоруткан. Олар 850 гектар тараа культузаларын чажын та-рыкчар планын турган, 915 гектарга чам-кан. Трактор болган хову бригадалары баштайгы үдө 1250 гектар черини шы-гыг басырып илтирткөн болган 760 гек-тар черин дөшкөзүп.

Тракторист К. Доржу 370 гектар черин чажын тарып турган, 557 гектар черин чажын тараан, 497 килограмм кывар чүлүкү кампап алган. Трактористер М. Даңы-Белек, К. Ортун-оол олар тра-ктор ажилдарының норманын хүн-бүрү ажыр күөсөдүр келген. Ол колхозта ажил-дап берип турар ийги трактор бригадалары 350 гектар кур черини хараганын аштаан.

Кукуруза тарылгазы калбары

САМАГАДАЙ. (Телефон-биле). Тес-Хем районун колхозтарына бо чылын куку-рузаны 50 гектарга тарырып көрдүнгө, а колхозчулар ол култураның чугаалазы билген, иччаган планн иракта хейну тарырып хүлөөнип турар. Кукуруза үре-шини четчир. Дүжүтү белин дөш үдө-өрөнне чымдыларын, хөрүн өкжидерин баай өскө организацалар турар.

Амгы үдө районун колхозтары куку-рузаны дөрбөлчин-улаанчак арга-биле та-рып эгелей берген. Сталин аттыг колхоз 10 гектарын орунуга 12 гектарны та-раан, ам-даа 5 гектарны белеткен турар. Молотов аттыг колхоз 5 гектарны тараан.

Тараа культузаларының тарылгазы доозулган

Танды районун «Революцияның ча-быкы» көдө ажил-агыи артели тараа культузаларының тарылгазын 110 хуу күөсеткен. Оң иштинде кол култура — кызылгас 1050 гектар планын турган болза, 1628 гектар тарытылган.

Колхоз 70 гектар кукуруза тарылгазын доозар чыдап турар. Эш Шеленотун бригадирлөп трактор бригадалар тары-ганы агротехниктиг негеделерге бугаар чоруткан. Тракторист эш Шеленков, чаш-тыркычлар Бочкарев, Яковлев, Чыргал-дан олар хүн-бүрүдө 90—141 гектар че-рге чаштырып турган. Агроном эш Чүева тарылганы агротехниктиг чурумнарын шыгыгы сагып, үрешини ханз карактай чажарын, чажар мурунуга сеаллааларын таарыштырып башкарып турган.

Баштайгы эрте тараан тарааларын үн-жү 7—8 сантиметр чедир өскөн. Соруга болза, тараанын сугарылгазын чогуту-релер чорудар болган бок үнүштерин арылгалары болур. Ховунуң ажил-ишчи-лери эки дүжүтү чедиш алган дөш тарааны чайгы ажаалазын улам күөшөдөрө-ни чугула.

Планда ажыр 400 гектар

ӨӨК. (Телефон-биле). Бил-Хем районун «Некра» көдө ажил-агыи артелиниң баш-таар чар (даргаам эш Дөжөө), колхозта партиа өге организацалары (секретары эш Бондаренко) часык хову ажилы белик агротехниктиг денөөле кыска хуусаада өртүрер сорулга-биле социалистг чарышты калбартын түндөөлинде колхозчу тараажылар биле машина-трактор стая-чының механизаторлары тараа култу-раларының тарылгазы планын ажыр күөсөткөн. 1695 гектар тараа культузалары тарып турган, 1752 гектар кылдыр чажын та-раан. Оң иштинден 600 гектарны кызыл-а одурутуп чажар арга-биле тараан.

Колхозтун тараа культузаларының тарылгазына Турат МТС-тиң эштер Нефедов биле Шубинниң бригадалары трактор бригадалары ажилдаан. Бригадаларын артында социалистг чарышка эш Шубинниң бригадаларының механизаторлары тилекчи болган.

Колхозчу тараажылар болган МТС-тин механизаторлары чедиш алдынан чедиш-кыниңге кызылгас тарылгазы планда дашкаар 400 гектар тараа культузаларын тарып чажары-биле хүлөөле алган кү-женишкыниң ажилдап турарлар.

Планын күөсеткен

Уауг-Хем районун Ленин аттыг көдө ажил-агыи артелиниң ийги хову брига-далында эш Штей-оолга уурткан кукуруза ажаан өстүрер комсомолчулар 10 га ку-куруза тарып планын күөсеткен.

ССРЭ-нің Дәди Сөвдиния Президиумунда

Албанының Уауг Республикасының, Болгарияның Уауг Республикасының, Венг Уауг Республикасының, Герман Демократтыг Республикасының, Польша Уауг Республикасының, Румы Уауг Республикасының, Совет Социалистг Республикалар Эвнелелиниң болган Чехословак Республи-каның аразында 1955 чылдың май 14-те Варшавага ат салдыган байыраа, кыска ажилдажыла болган кайы-«Ызымынга ду-заалыкы дугайында көрөөн күштүг бол-

луруп бадьалдыры-биле ССРЭ-нің Дәди Сөвдиния Президиумунга ССРЭ-нің Ми-нистрлер Чөвүлели кирген. Көрөөн күштүг болдуруп бадьалар дугайында айттырып ам чугаалажык көөр-дү-биле холбаштыр ССРЭ-нің Дәди Сөве-диния Президиуму айткан көрөөн ССРЭ-нің Дәди Сөвдиния Эвнелелин Чөвүлелиниң болган Националдар Чөвүлели-ниң даштыкы черектер таланы-биле комис-сияларына түнөөлө кылдыры-биле ший-типир берген.

Механизаторлар ортузунга политик-массалыг ажыл

Коммунист партия болгаш совет чак кезде ажил-агыйи улам ийай хөгжүрүшкү талам-биле өөлүгү чыгарда чууга хемчеглерин аң келген.

Партияның болгаш чазактын шийтирлерин ууртууга болдурбушаан, Чаа-Хөл районун колхозчулары механизаторлар-биле кады бо чылдың чаксы хову ажыларын кыска хуусаада, бедик агротехникти деннеге өрттирер дээш чогуур хемчеглерин алган.

МТС кезде ажил-агыйи машиналарынын кол нурууна 1954 чылдың чаксы тарылгазынын соонда-ла септелген турган. Тракторлар септелгенге кезектеп септелер арнаы хөгжөп, септелген шымары акжидеринче трактор бригадаларынын бригадирлерин, трактористерин бүрүн киржигеин хандырып, оларын харым-салгазын бедикте. Оң түнеленде бо чылдың хову ажыдарынын үзүндө тракторларын үрелер чоруту артын чылдың-дан дыка өвөш болган.

Септелге үзүндө механизаторлар болгаш колхозчулар ортузунга партия-политикти болгаш агит-массалыг ажыларын эжиткен. Леция, согуш номчулагары, беседалар доктаамал чоруу келген. МТС-те мастерская дозунг, павлатары аскылаан. Кызыл булуң доктаамал ажылдан келген.

Районун колхозтары бо чылдың чаксы тарылгазын апрель 23-тен эгелес массалык-биле кирген. МТС тарылга эгелеринин мурунда Шагаан-Арыг МТС-ти социалдиг тарылга кылдырган. Оон ийай трактор бригадаларынын болгаш тус-тус механизаторларынын аразына социалдиг чарышты калбарган.

Трактор бригадаларына 16 агитаторларын, агитаторлар редакторларын бижылап, өге организациянын бюросунга биди-лаан. Оларын семинарлар өрттирген. Трактор бригадаларын четир санын калдарып, хандырган, оларын техникти өредигеин өрттирген. Тарылга үзүндө өскү агитацияны нестереткен. Илангыя хову ажыларын тарылгаларында дозунгала, павлатар астынгылаан, көргүзүп самбарларын чарыштын муракчыларын илеретип турар. Агитаторлар тус-тус бригадаларга лекция, согуш номчулаганы, беседалары доктаамал чорудуп келгенер. Хава солуну болгаш агитаторларын үлдүрүп, анаа ажылдың чедишкенин болгаш четистерин илеретип бижип турган. Агитаторлардан Сталин аттыг колхоз-та Туран-оол, Савченко, Молотов аттыг колхозта Чадамба, Амыран, «Тилелге» колхозта Байыр-оол, Бурундукбай, Ленин аттыг колхозта Чылыб, Борбак оол аң өкү ажылдаанар. Бригадалар доктаамал библиотекаларын тургусулаан, оларын культура-массалыг ажылар чорударынын чууга херекселери-биле хандырган.

МТС-тин дирекция чери тус-тус бригадаларга янзы-бүрү салууларын чыгыдып берген. Механизаторларын чыгып бажынар-биле хандырган. Оларын районун таламында аш-чем продуктулары болгаш

еске-даа чууга херекселдин баранары-биле доктаамал хандырып келген. Район төвүнү болгаш колхозтарың эжи экинчери хову ажыларын тургаларына барып турарлар.

Үстүндө хемчеглерин аң чорутканынын база механизаторлар-биле колхозчуларын кады ажылдажылганынын түнеленде район тараа культууларынын кыска үеде, бедик агротехникти деннеге дооскан. Молотов аттыг колхозта трактор бригадасы (бригадир эш Дүштүр-оол), колхозтун хову бригадасы (бригадир Дамбаалар) хун-бүрүнү ажыл нормазын 200—250 хуу чедир күөсөдүп, 7 ажыл хүнүнде тарылга планын ажыр күөсеткен.

Трактористерден коммунист Чадамба, Комомолчу Солунам олар ажыл нормазын үргүзүчү 250—300 хуу күөсөдүп келгенер. Сталин аттыг колхозта № 6 трактор бригадасы (бригадир эш Савченко), колхозтун хову бригадасы (бригадир эш Чаштыг) ол колхозтун 1300 гектар тарылга планын май 7-де доосканнар. Ийла трактористер эштер Иванов, Волков, Дамчак-оол, Самдан болгаш принциптер Силерин, Бонгар олар хун-нормазын үргүзүчү 150—200 хуу чедир күөсөдүп келгенер. Оон ийай «Тилелге», Сталин аттыг, Ленин аттыг колхозтарда трактор бригадалары база-ла эки түнелден көртүскөндөр. Чакын тарылганын агротехникти чурумнар Бугаар бедик деннеге өрттиргенине МТС-тин агрономдары болгаш механиктери узут ролюу ойнарар. Илангыя Сталин аттыг колхозта эш Максимчук, Молотов аттыг колхозта эш Калинин, МТС-тин контрол-механиги эш Шуккин, участка механиги эш Макаренко олар бригадаларга хун-бүрүнү практикти дузыын доктаамал көртүзүп келгенер.

Индыг болза-даа чаксы тарылга ажыларын үзүндө көзүлген узут четистерин илемделерге чууга. «Тилелге» колхозта № 5 трактор бригадасынын трактористери эштер Вавуу, Лопсан оларын № 4 трактору 9 докунга ажылга үмөш. Ол ишкан Ленин аттыг колхозта № 2 трактор бригадасынын трактористери эштер Шалы, Сирийн-оол оларын трактору багай септелген болган.

Ленин аттыг колхоз (даргазы эш Федотов, «Тилелге» колхоз (даргазы эш Сүктөр) трактористерин аш-чеминин белеткелин багай организациян, оларын сүт, сметана болгаш өске-даа үстүг чечер-биле хандырбайн турган.

Ам сорулга болза, ногаа культууларынын, мал чечки сиптеринин болгаш кукурузанын тарылгазын, чайгы чер аңдарылаан удегерил чорударынын болур.

Ажыл-агыйи сорулаарын чедишкенин шийтирээш партия-политикти ажылдык деннеден хамаржыр. Ичангаш бистер көдөңгө ажыл-ишчилерин ортузунга полит-массалыг ажыларын доктаамал чорудар ужурут бис.

Х. ЧУРГУЯ-ООЛ,
Чаа-Хөл МТС-те партия организациязынын секретары.

ХОЮНУҢ ДУГУН АЖААН АП ЭГЕЛЭЭН

ХАНДАГАЙТЫ. (Радио-биле). «Коммунистче өрүк» кезде ажил-агыйи артези хоюнун кыргыдаанын май 22-ле ийи кезде чедир (барзын—15, өскөндө—13 кыж) өгөдөй берген. Баштайгы хүн 150 койнун дүгү ажаан алдыган.

Кыжын мал хүр чыл ашканынан дүк база элбек болуп, чурттуң койлары орту-маа-биле 2 килограмм 200 грамм дүгү берип турар. Күрүңге дүжээр дүгү кургалып саваларына тускый кижилер беа ажылдап турар.

Социалистиг үлетпүрүнүң чаа күчүлүг көдүрлүүшкүнү дээш

СЭКП Төп Комитетинин болгаш ССРЭ-нин Министрлер Чөвүдесинин чымдарыгы үлетпүр ажылдакчыларынын Бүгү-өңдөл чөвүлө хуралы дүн доозулган. Оң ажылдың партиянын болгаш чазактын ууртуучулары киришкен.

Үлетпүр ажылдың үндөсүн айттырларын болгаш өртөмдүн, техниканын база муракчы дуржулганын чедип алышканынын бугурудуге калбаа-биле нестердеринге үндөшкөн оң улам илангыя өздүкенин перспективаларынын таламы-биле Коммунист партиянын, Совет чазактын салганы үндөсүн сорулаарын чөвүлө хурал бүгү таламын, ажыл-ишчи бугу-биле чуугадыан көргөн. Чөвүлө хуралга чүвө чуугадыан ССРЭ-нин Министрлер Чөвүдесинин Даргазы эш Н. А. Булгагин болгаш СЭКП Төп Комитетинин Бирги Секретары эш Н. С. Хрущев ол сорулааларын дугайын тодаргай чуугадыан.

Бешки беш чылдың оналгаларын болгаш 1955 чылдың күрүнө планын хуусаа бетинде күөсөдүр дээш социалистти чарышты улам-на калбартырыңче чурттуң үлетпүр бугурудугелеринин бүгү-ле өр, көрөжөн ажылчыларын, инженерлерин, техниктерин болгаш албан-жаакчыларын кылдырып турар кылдырынын чөвүлө хуралдын киржикчилери узут көдүрүшкүн-биле күөсөдүп алган. Илдангыя-илдөөн совет кижилерин чуректеринге ол кылдырып илангыяда тывар дөңгөңгө чыгышканын чөк.

Совет узук Коммунист партиянын ууртууламы-биле Төрөң чуртунуң чаагай байдалына, оң күчү-шымалын бижылаар болгаш коммунисттер тургузар дээш өрес-маалдыг ажылдап турар. Социалистти үлетпүр чыл көлгөн түдүм өзүп, бижылган турар. Үлетпүр продукциянын бүдүрүп үндүрерин көвүлдөр таламын биле бешки беш чылдың оналгаларын чедишкенин күөсеткенин турар. Социалистти экономикаын үндөсүнүнүн үндөсүн болуп турар аар индустрия оңаа бедик техниктер-биле көзүтүп турар. 1940 чыл-

дымыга дөмөйлөргө ам аар үлетпүр 3,5 катеп хей продукциянын бүдүрүп турары бидилгир.

Бистин үлетпүрүстүн чедишкенине совет кижилерин өртүп, боттарынын Төрөң чурту дээш оларын патриотту чоругаарынышынын сеткил-салгызын хандыктырып, оларын күш-ажылын чаа-чаа өрес-маалдыг чоруктарже сөрүк кирип турар. Ичангалар оң чедишкени-вер бот-оокургалдын болгаш билиргөшкенин барымдаларын биске бербиш турар. Боттарының чедишкенин-верини төлөптин-биле үнөлөшкөн оң-биле кады четистерин кезезде тодаргай көрүп, чөптүг үнөлөп, бистин мурунуста турар сорулааларын билдир ужурут бис деп Коммунист партия өөрдөп турар.

Бистин кол сорулаанын аар индустриянын бүгү хемчеглер-биле хөгжүдери болуп келген болгаш болуп артар дээрэн СЭКП Төп-нин январь Пленумунун шийтирлеринде чаа күч-биле демделеткенен. Партияны оң айткышканынын ууртууга болурун алган, энергетиканын, кара болгаш өңнүг металлургиянын, хөмр даштын, нефтинин, химиянын болгаш илангыя үлетпүрүнүң, тулуг материалдарын үлетпүрүнүң соксаал чөк өздөлдөн хандырып ужурут бис. Бистин индустриянын чүрө—машина тулушкунуя, илангыя станок тулушкунун болгаш дарганага-пресс машиналарынын бүдүрүлгөсүн дүргө тепкилер-биле хөгжүдөр алаар. Электростанцияларын күчү-шымалдарынын өздөдөп узук ажыл-агыйдын ийи өскө адырларынын хөгжүдөсүн мурунаа турарыңче доктаамал салгып салыры чууга. Бистин хуузелгес—электротехника болгаш радиотехника үлетпүрүн, прибор тулушкунун бурнулга могог чөк шимчедери, бүдүрүлгөсүн механикада болгаш автоматизациянын калбаа-биле нестердери болур.

Үлетпүр ажылдакчыларынын Бүгү-өңдөл чөвүлө хуралынын савал берген киржикчилери артемин болгаш техниканын

Кезер эми Николай Шабает

Ак халаттыг, бедик сымныг, чинге шыйрайн, бажынын суук кара дүктерин аңкаар дырап алган, чөбүн хар иштинде анык эр сандайла бир кижини олутуп алган чуугаалажып орган. Ур чылдары аарааны артында-ла өлгөн, бежен кире харым ашак киж и оң айтыртыгына харымлап орган.

Чадаанада киж и өмнөлгөсүнүн кезер эмиңи Николай Герасимович Шабаетин Баин-Талаада, «Октябрь 30 чылы» колхозтун эжиңиңү Ондар Чаг-оолду хүлөп ал турганын ол. Эмиңи айтыртылган: —Чүгө эмиңиңиң чөраан силер? —Эмиңиңиң-ле шаг болдум, экирбес боор-дур ийиң, эмиң. —Каш чыл иштинде мынчаар аараан силер?

—Ам таптыг-ла бежен ийи харым мен, үжөн сестинде, кончуг анык чорутуу шамдаа аар чүвө көдүртүртерме шандырым чары берген чүвө, оң дөрт чыл иштинде аарып чорутуум бо-дур, ажыл кылдыр хамаан чөк, кылдашты бежин албас, аш-хан шүүлгөн, аш-чем ишпестөөн киж и мен.

—Силерни кезип өмнөөр ужурут-дур, кезиниңиң кончуг нарын, кезерин чөпшөөрө силер бе?

—Чөпшөөрө мен. Ондар Чаг-оолду кезип өмнөп. Оң бир быктынды киж и бажы деп аларган чорутуу чедип эмиңиң нарын кезипти кылган, эмиңиң каан, бежин кылдашты албас чөраан Ондар Чаг-оол ам төрөн колхозтунда чынып келген, оң чекетелениңиңиң хөгжүдөсү дээш саат чөк ажылдан турар.

Кезер эмиңи Николай Шабает-биле доктуу-биле танышып көрөлөгөн. Ол 1952 чылда Чаа-Хөл хойрапта ажыл институтун дооскан. Ол-ла областа Сорочинск хойрапта онгу класты дооскан, эмиңи болурун күзүш, оңу шилди алган. Институтту кончуг эки дооскан, Тыва автономнук областа ажылдары-биле чедип келген. Областын кадык камгалап кылдын оң Чадаана өмнөлгөсүнө чоруткан. 1952 чылдан эгелес кезер эмиңи болуп ажылдап турар. Баштайгы үеде узут бергенер анык эмиңге таварып турган. Ичангайын канчаар, кижилерни кезип өмнөөр харымсалгалыг болган нарын ажыл, ичангалар Николай Герасимович ол бергенер турбайн, кадык-даа нарын кезилгенин идиңи-биле кылып турган. Ол чүгө Чөөн-Хемчик районунда сурагыл кезер эмиңи өвөс, мараккы Бай-Тайга, Барыин-Хемчик, Өвөр, Сут-Хөл районнардан келген аарып кижилер анаа кезип өмнөдүп турар болгаш болу-биле аарып кижилерге чедип, эмиңин дууламчымын ажылдык чоңга көртүгүп турар.

Анык кезер эмиңи Николай Герасимовичниң ак-сеткидиг ажылы совет өмнөлгө-биле ажылчы чоңуну харылазын бижылап, аарып кижилерини өмнөлгө чөринте кезип өмнөдүрүп улам көвүлдөп турар. 1952 чылда чүгө 8 кижилерни кезип өмнөдүрүп, 1954 чылда янзы-бүрү аарыглардан аараан 188 кижилерни кезип өмнөдүп, өкпирткен.

Николай Герасимовичниң кылган кезилгери эки түнелден болуп, кезип өмнөп кижилер багай байдалга таварышпайн турар; анык эмиңи хей кижини тынын алган. Николайга хей-хей кижилер өөрсөн салгыш-сеткилин илеретип, чагаа, телеграмманы чорутуп турарлар. Барыин-Хемчик райондан 9 харым Монгуш Кошкар-оол Чадаана өмнөлгөсүнө келген. Кошкар-оолду адамы олгунун киж и болурунга идегеленип турган. Аарып кижиге Николай нарын кезипти кылган, оң баарын «кыж» деп узун курт үттей берген болган, оң узун куртуу ужубушаан, үш литр сарыг сутну аң каапканынын сөвүдүгө Кошкар-оол экирөөн, ам школада чедишкениңиң өөринип турар. Кошкар-оолдун чагазын Николай Герасимович чоокта чаа алган, ол, чагазынга мынчаар бижээ: «Силерге өөртүп четирим, салерини шийтирлээ кезип кылганнар сөвүдүгө школада кадык, шымырак өөринип тур мен, өөринип алган хейни кылдыр мен. Төрөн чуртуну камгалаар солдат-даа болур мен, Силерини ажыларга чедишкениңиң болурунарын күөдөм».

Геолог артемин В. Коростинниң үтүгү чөрини аварияга таварышкан, узуг берген, оңу Николай 2 уда нарын-биле кезип турган өмнөөр соонда Коростин экирөөн, ол ам Ленинградта ажылдап турар, ол чоокта чаа Шабаете телеграмма чоруткан, ийла: «Николай! Силерге четирим, тү чылда чуртта, эмиң!» деп каан болган.

Приг Манда-оол согуш шөбүлдүгү чөраан, оң аарып хөнертен киргеш, чарылган, оң киж и болуру билишчөк аларган, оңу Николай кончуг дүргөн дөңгөнүн түнеленде ол сөгөн. Манда-оол ам райпода ажылдап турар, ол мынчаар чургаллап турар: «Шабаете кижилерин дарганы-дыр, кестирер аларган кижилерин ол чөраа өкпиртүр-дир, ол бугу-дур-ла мерте-жөөн эмиңи-дир» деп өөртүкүдүг чуугаалып олтурар.

Инварын күштүг соогунда Барыин-Хемчиктен телефон-биле: сааттыг киж и медетер чөк аараан, нарын кезип кылмыр негетинин турар, дуулаан чөринип көүр-дөр деп мөдө келген, Николай ол дүңе чөдери шийтирээш, ханпан, ичангалы-даа оң машинасы үргөш, ол 6 шак иштинге соокка донуп турган, чорумал нарын кезерге, анаа олтурупкан четкен. Аарып кижиниң байдалы бертедөн, ычангалы-даа ол

нарын кезип кылмыр шийтирээш, оң бөдөмчүлүг болгаш ак-сеткидиг ажылы түнелден болуп, анык назыгыл хамааты Шахтанын амы-тынын камгалап алдыган. Шахтанын кырган-авазы, угбалары кылгылар чөк өөртү: «Совет чазактын, Коммунист партиянын өөрдөп каан олгу анык уруу-стун тынын алды, алда өөртү четиривис» деп өөртүкү-биле чуугаалып турарлар.

Чадаана хойрапта чурттап турар Татьяна Земченкоңуң дөңгөнүн кырында алды айлыг селбер баштыг Тамара деп бичини уруг дашып турар, ол Николай Герасимовичин божуктап уруу-дур, Тамараны иезин божууда берге байдалга таварышкан турда, Николай кезер арнаы херексел турган, чаштын-даа, иениң-даа амы-тынын камгалап алган.

Николай Герасимович операция кылдырла бүгү тала-биле белеткенип аар, бугу-де херекселдерин чыскаалдыр салып алдыр, оң шимчөөшкүн бүртүгү уткалыг, керектиг херексел чагаар-ла туттуна бөөр, оларын кайда салып алганын оң чүрө өндөсөс. Ол шагынче көрүбүшан, ажылын кылдыбыша, кестиртерин кижини шыладалгас.

Оң чини, шөвертин кезип кылмыр хей фактылар хөреңкелен турар. Ол, Жданов аттыг колхозта Ондар Дүрбүлектин иштин өскөн, Николай оңу кезип турар, ол чү кү-даа бижбөөн, «кажан кезип өгөлөөр иргү» деп манап чыдыра, кезипти дооскан, «ол-ла» дөргө, Дүрбүлек оң холунун чингин кайтаан.

Чадаана өмнөлгөсүнүн хирургия салбырында 20 оруннардыг 3 узут өрөөдөр бар, ийла Николай Герасимовичиниң кезип өмнөөр кижилери чынып турар, оң хүнүн-де кижилер өөртүкү-биле сепип үнүп турарлар, оларын аразына Николай дүңе-хундус чөк барып, көрүп хайтааран турар.

Николай Герасимович ажылчы чоңуну кадыкшыды дээш мержежилег болгаш кылмыккай ажылдап турары-биле кады хей-ийтинин ажылына база илпейкил киржиң турар, ол профинелд райкомунун дарганынын орадакчымында тү үнени иштинде ажылдап турар.

Ажылчы чоңуну ортузунга медицина пропагандаын калбартып таламы-биле эш Шабаете эки ажылдап турар, совет медицинанын темизинга хамарыштыр районуну колхозчу тараачыларына, хойрайнын албан организацияларынын ажылдакчыларына 18 уда лекцияларын номчаан, кажан Шабаете лекция номчуту дей бөөргө, чоң күөдөңгө-биле сөктүп кезип турар.

Д. СЮРНЮ-ООЛ,
«Шынын» корреспонденти.

Хову ажылы чедишкенин үргүлчүлөп турар

ЧАА-ХӨЛ. (Телефон-биле). Чаа-Хөл районунуң кезде ажил-агыйи артедилериниң хову бригадаларынын кижигерини болгаш Чаа-Хөл машина-трактор станциясынын механизаторлары чаксы хову ажылын чедишкенин үргүлдүр турарлар. Хову ажылынын ажыл-ишчилери кур болгаш куруукаан чөрлерге тараа культуулары-нарын район планын 100 ажыл гектары ажыр күөсеткен. Районунуң өскө колхозтарында кукуруза тарылгазын кукуруза олуттурт хол

херексел-биле олуттурт турар. Колхозчулар болгаш механизаторлар кукуруза болгаш картофель тарылгазын планда көрдүнгөн хуусааында бедик агротехникти доосар дээш чангыс өн-сеткидиг ажылдап турарлар.

Колхозчу ховуларда өрте тараан тараа культуулары кидин-не үнүп, колхозчулар-биле механизаторларын дөңгөп күжү-биле ажылдап каан ховулары чингир ногаан хөвс-биле шытынып чыдар.

Бүдүрүлгө күчүлери эки ажылдар дугайында, өргөжөөн дериг-херекселдерин бедик бүдүрүчүлүг херекселдер-биле солугу дугайында шоолуг салгыш салбайн турар. Сорулга чүд дөргө, бар бүдүрүлгө күчүлдерин, дериг-херексе бүдүрүлгөдөн база бир ажылчыга хамарыштыр санаараа продукцияны улам-на хейни агыры болур. Бо таламы-биле бистин үлетпүрүсү кайгамчык узут куруавырларыг, ичангаш оларын ажылгага бүрүнү-биле келер ужурут.

Үлетпүрүсү кол бүдүрүлгө чорудалгаларынын механизациянын бедик деннеден болгаш аар-саар дуулаар ажылдарынын механизациянын чавыс депелени арзында үзүктөлүшүнүн турун турар деп чүвени чөвүлдө хуралга айттып турган. Ол чорук күш-ажылдың бүдүрүчүлүгүн өздөстөнгө шаштыктап, дуулаар ажылда бүдүрүлгөсүн кол чорудалгаларынын механизациянын чедип алганы бүгү-ле камналыгы болгачок-ла үзө чарылаарына чедип турар.

Элөөн хей бүдүрүлгөдө ажылда план чөк, үзүргөдешкениңиң, продукцияны бир дески бүдүрүп үндүрбөс чоруткун ажда бары-биле шыдамы болбос. Ол чорук дериг-херексел долу күчүлгөсү ажылдагымызынга, ажылчылар боттарынын нормаларын чедир ажылдавызынга, ажыл шагында дашкаар ажылдарын калбаа-биле херекселдерин болгаш бүдүрүлгөгө үрөй кылды чорукту бидеринге чедирип турар. Үзүргөдешкениңер, бир дески өвөс чорук материал-техникти хандырылганын бүдүрерин наанал болгаш организацияларын дуулаар узут четистер-биле, бүдүрүлгө кооперастыкчалыгынын практикасында узут сандарашкын-биле тайлыбыраатынын турар.

Күш-ажылды нормаларында узут четистер бүдүрүлгөсүнүн бедик бүдүрүчүлүгү ажылдарына шаштыктап турар. Бисте ажылдакчынын дуржулга-статистикти нормалары дээр аажок куулаан нормаларын тургузарынын практикамы ам-даа калбаа-биле нестерөөн, олар болса, бүдүрүлгө техникамын агы дөңгөңгө шыраңды таарышканын турар. Элөөн хей бүдүрүлгөдө күш-ажылчы салгалы-чурум ам-даа чогуту бедиге турбайн турар, ол чорук узук ажыл-

АГРОНОМУНУҢ СҮМЕЗИ

Ногаа культууларынын дүжүттүүн бедидер дөөш

Чоокку 2—3 чылдары ногаа бүдүрерин чоңуну херекелдин бүрүн хандырып шыдар хемчөзгө чедир көвүлдөр дугайында СЭКП Төп-нин сентябрь Пленумунун салгаа сорулазын чедишкениңиң күөсөдүр дээш көдө ажыл-агыйын ажыл-ишчилери демсөшпүп турар.

1954 чылда ногаа культууларынын тарылга шөвүл өлгөн өскөн. Колхозтарынын хей кезип боттарынын шөдөринге ногаа культууларынын тарып олурткан, эки өстүргөн. Чөөн-Хемчик районун Калинин аттыг колхозу тектар бүдүрүлгөн 300 центнер согуна, Бин-Хем районун «Искра» колхозу тектар бүдүрүлгөн 150 центнер пождор, Ленин аттыг колхоз тектар бүдүрүлгөн 600 центнер каустеа ажаан алган. Чөөн-Хемчик районун «Искра» колхозу артын чылыно ногаа ажылында 60 муң рубль оругла кырген.

Ногаа культууларынын тарылгазынын шөвүл артын чылдазында калбарган. Ногаа дүжүдүн бедидеринге узут кичөөгөй салдыган. Колхозтар кезде ажил-агыйи артеминин чедишкенин болгаш тургал тугал илангыя артеин чылда болганын алдалгаларын болгаш четистерин бо чылды катаптаас дээш, ногаанын иштин чылдазын көвүлдөр дээш оң чайты ажаалдазын чедишкениңиң чорудар ужурут.

Ногаа ажылдакчылары олурткан ногааларын камгалап чагалтканышкын-биле өстүрөр болса, пождорларын, олуретерин, каустеанын болгаш багча культууларынын дүжүдүн дыка бедидип болур.

Камгалап чагалтканышкын ногаа үлүштерин соок хаттан камгалаар болгаш үлүштерге эки таарымчалыг микроклиматы кижилер, хөргүнүг, агарыңың чыдыг болгаш сүт режимин өскөртүп турар. Чагалтканышкына тарымал тоорукту, кукурузаны, картофельди хөргүлдөн болгаш агаар бойдустан хамарыштыр ажылдап болур. Ногаа ажаакчылары ногаанын дүжүдүн бедидер дээш бөк үлүштерин аштар, немелде чөмчөргөткөн кылды, үнүштерин ойбайты көсөр, олуртулар аразын сайырдыр болгаш сугтарылганы чорудары чууга.

Бистин областа ногааларын сугтарылга чөккө өстүрүп шыдаас. Колхозтар ногаанын сугтарылганын ногаа культууларында болгаш хөргүнүг шиймадыа хамарыштыр чорудар, үнүш эки өзү үер кылдыр сугтарылга дүктөл чөккө үргүлчүлөөр ужурут. Ногаа ажаакчылары сугтар мурунда ногааны минералдыг удобренилер-биле хандырыр керек. Сугтарылга соонда олуртулар аразын культууларын болгаш үзүргөдешкенин чоруттуган турар.

Ногаа ажаалдазын чорударына олуртулар аразын механизацияны сайырдылаагы шийтирлээп ужурут-дузыг болур. Колхозтар узут өвөс участоктары олуртулар аразын сайырдырынга «КП—7» деп культууларынын ажылдар ужурут. Кожан ногаа культуулары бижында, оларын ажаан алышынын чөртү үеде организацияны чууга сорулга болур. Чимистерин азы баштарынын четип бижынынын айы-биле олуретерин, пождорларын болгаш каустеанын шийиндеген ажаан алырыңче узут кичөөгөйиңи салыр терек.

В. УТИНА,
Бөдө ажыл-агыйын область өргөдөлгөн кол агрономунуң хүзөөлгөсүн күөсөдүп турар.

Чаш малды менди өстүрөр

СЭКП Төп Комитетинин январь Пленумунуң доктаанын таныкын тура алган хүзөөлгөсүн «Коммунистче өрүк» колхозтун малчылары амырал кырганы б

Англи-америк чөрүлдөөлөрүнүн ханылаашкыны

Империалисттик түрүүлөрүнүн аразын да чөрүлдөөр болза, хоойлу бугаар база чалаан чок болуушкун болур. Олар амгы үеийн капитализмийн монополизит характерийн үнү турар. Империализм үеийн капиталисттик чурттарын дөд өвөс экономикти болгаш политикти хөс- жүдүлгөн хоойлуу болза, капитализмийн нийти кризисинин улам ынайгы ха- вылаашкыны болгаш капиталисттик сис- теманын буурап дүжөрөгө чедирин тур- тар империалисттерин аразына кады- дошун демиселди тыттып келерин бол- гаш характерин тайыбырлап турар.

1955 чылдын февраль 8-те Дээди Со- веттин боссыяна бүтү делегей байда- лынын болгаш СССР чаазанын даштын политиказын дугайында илелескенин В. М. Молотов «бирде бир, бирде эске хе- вирге, бирде уулу, бирде биче күш-биле көсүтүп көшүрүр дьма хөй чөрүлдөөр- лерин империалисттер лагерде бар болуп турарын» айтыган. Совет Эвилелинге бол- гаш улуу демократиянын чурттарын-га ууу агресчи боддалары нийти турбу- же, империализмийн лагеринин даштынмы болгаш иштиги чөрүлдөөрүнүн күш- телди турарын керечилеп турар бүгүрөддиг фактыларын илелетке көргүсөн.

Амгы үе-чалада кол чөрүлдөөр болза, Американын Каттышкан Штаттары биле Англиянын аразында чөрүлдөөр болуп турар. Бо өз уулу империалист араз- таннар капиталисттик делегейге политик- тик болгаш экономиктик тергилде дөш, агресчи блоктарга төгөмөн дөш, саз- рылга рыногу дөш, чиг-эттин үнөр дөстөрү дөш, колония дөш кады-дошун дем- иселдин чорудуп турар.

Англия биле Каттышкан Штаттарын аразында чөрүлдөөрүнүн эң-не чиди- биле илеретинин турар районларын бир- рөөн болза Европа болур. Англи болгаш америк империалисттер дөд-ле агресчи Союу-атлантика блогунын кезилгенири ботуу база Совет Эвилелинге халдар дөш Барын Европада плацдармын кады бөлөткөн турар болза-да, олар оон-биле чөрүлдөөр боттарынын хуузунда кара сакшыты соруудагы дөш бот-боттары демиселди турарлар. Барын Европага ыкм тергилден турары, Европанын улау- стын дарап мөлчөөнүнөн ыкмны монополизит эң хөй ажык-коччаан килерин турары? Бот-боттары боостар- ларында сепарат алдышаан, ийи импе- риалисттик дайынларын кайи-бирөөнне ажыктыг кылдыр шийтирилээрин ара- дайын турар кол айтырылганы бо-лур.

Каттышкан Штаттар биле Англиянын аразында Союу-атлантика блогунын сис- темезинин талазы-биле дөд-таамал ада- анжыла туруп турар. Оларын аразында чөрүлдөөр дөдди командандалар эрге-ду- жааларын хуваажырын, боо-чөпсөктүн чаа хевирлерин хүлээп аларын, шериг чагырларын хуваап бээрин, «эвилелчи шериглерин», мөөнөшөн черлерин, чөпсөгөшкөөнүнүн тергилерин болгаш өвөс-дө чүдүлгөн кириштирерге бөш ийи-бүрү айтырылганы хамааржыр. Оон- биле кады америк чак угер-боо өдийнн ролун англи шериглерге үндүрүп бээрин, ынчаарга командандаларын, ашпаанды- рышкынын, стратегтик бомбалаашкы- нынын болгаш боо-чөпсөк бөзөрүнн дүжүлдүнүн болуна бижылаарын ара- дайын турар. Европанын муруу-чүк зоназында атлантика командандаларын штабынын ажыдакчыларынын 70 хуу- зу американын туруп турары тодар- гай болуп турар.

Каттышкан Штаттар Чер-ортузу далай- нын боссыянын Англиянын улам-ла кы- зын үндүрүп турар. Олар ову «америк хөл» кылдыр хуудулар деп санап тура- лар. Чер-ортузу далайын эркиндери америк базалар чок чурттуу ам тывары берге. Америк далай болгаш агаар ба- залары Италия, Грецияда, Исландияда, Тивияда болгаш өскө-дө чурттарда бар. Бо районда Каттышкан Штаттарын шериг флоту британ шериг-далай флотундан ийи катап ажып турар. Америк-испан шериг пактынын чарга чорук болза, Габ- ралтарда англи базага дөт кызынмы бо- луп турар.

Европада экономикти турустар дөш англи болгаш америк монополизарын аразында биче өвөс чиди демисел чоруп турар. Барын Европанын экономиказын болуучу холунга өжөлөп амыр сорууны салгаш, америк чагырыкчы бөлүг- тер «Шуман планынын» суурунга үнө- лөшөө, Франция, Бельгия, Голландия, Люксембург, Италия болгаш Барын Гер- мания бактап кирген «көмүр даштын болгаш канын Европа каттышкыны- ны» деп алаар чүвени тургусунар. Бо уулу каргыла америк компаниянын сый- ры харылаашканы муруну үндүрүп монополизит тергилдечи ролду ойлап турар.

Бир өвөс бо каттыжышкын Англияны көмүр даш тыжынын талазы-биле 1,5 катал, каа эвандиргелинин талазы- биле—2,5 катал, демир руда тыжынын талазы-биле — 4 катал амып турарын барымдалар болза, англи ковурунча- биле демиселди кайи хире күчүгү чөс- сөз Каттышкан Штаттар болуучу холун- да өжөлөп алканы тодаргай алар. «Көмүр даштын болгаш канын Европ катты- жышкынында» ийги чөргөнүн кожу- даанын—ролюнга кире бөрөнчөл айымы- зынгаш, Англия адаа кирерияден ойталаа.

Даштын-биле көөрге, чангыс өп турбу- же англи-америк «эвилелчилерин» аразы- да герман айтырыгын талазы-биле

адаанжыла база туруп турар. Болар- нын кайызы-да антисоветтик авантюра- ны өскүдөрүнө ажылап болур согуш- кунууг күш болур гитлерчи вермахтын катап тургузары өргөжөчүгүз деп сү- нан турарлар, мыдаг болза-да, ол күш- тү бирги ээчегде ыкмны —Американын азы

Англиянын — эрге-ажыктарынга ажылаан турары дээрин олар дугуржуп шыдавын турарлар. «Европа армиянын» киржиринден Англиянын ойталаан оон- биле тайыбырлатынын турар.

Англиянын удуруту ролду ойлап ту- рары брөөсөлө пактынын составына Англиянын соруудагыларынын барын гер- ман армия эки бараан болур деп бодаш, «европанын камгалап ийилелелгенин» тургузарын төлөвлөп бүстүп дүшкө- нийин соонда англи дипломатия париж дугуржугуларын бугаар Барын Герма- ниянын барын европа эвилелинге килер дугуржугуларын күрүнө департаментинден чедип алган.

Индиг болза-да, оон-биле чөргөлөш- тир Вашингтонун албадашкынын бугаар командандалар турушту Каттышкан Шга- тар эзел турары Союу-атлантика бло- гуна Барын Германиянын хүлөп алган болгаш ынчангаш бо талазы-биле Англия биле чангыс самбырада болу берген. Гер- ман айтырыгын талазы-биле Каттышкан Штаттарын болгаш Англиянын аразында харылаашканы улам ынайгы нарыкчы- лыктар-биле капсыржыры мырмдай ил- ден-дар.

Чоокку болгаш Ортоақы чөөн-чүктө америк база англи империалисттерин аразы- нда үдүптөгү болгаш ханы чөрүлдө- лөр туруп турар. Бо чөрүлдөөр чиг-эт- тин үнөр дөстөрү дөш, бирги ээчегде нефтинин үнөр дөстөрү дөш, сазырга рыногу дөш, Чоокку чөөн-чүк чурттар- ында политикти болгаш экономикти тергилде дөш, ол районда Каттышкан Штаттарын болгаш Англиянын тургузуу турары агресчи бөлүлгөшкөөнүнө бол- гаш турар рол дөш демиселге илерет- тин турар.

Каттышкан Штаттар ол чурттарда болу- нун политиканын чөсөк кылдыр Турция, Пакистан болгаш Ирак составты агресчи шериг блогу мөөнөшөрүн ара- дайын турар. Оон соонда ол блоктө Иран- ны, Сауд Аравиянын болгаш өскө-дө кү- рүлөөрүн килер тыртарын бодат турар. Ол сорууда-биле Вашингтон дорамчыл- дыг шериг-экономика болгаш политик- тик дугуржугуларын үстүндө айткан чурттарга чыган, ол ышкаш бот-боттары- нын аразында шериг дугуржугуларын чаранынче оларын адабай турар.

Индиг ийи талазы дугуржугуларынн чиктеери болза, 1954 чылдын эгезинде чарынган турк-пакистан пакт, бо чыл- дын февральда бикитинген турк-ирак пакт болуп болур. Бир өвөс Турция эвиле- линге кирбишаан, Англиянын сүмелер- ине уулу хөдөлү турарын, ынчаарга Ирак болза, хуусаазы 1957 чылда төвөр англи-ирак керөөн улауларын бодайын турарын дынтанканын өөрөнч көөр бол- за, Англия Чоокку болгаш Ортоақы чөөн- чүктө уулу аштырышкына таварышкан турар илелет алар.

Сөөлү үдө Англиянын Египетте тургу- жу дьма кошкан. Англи эжелекчилерге уулу өгнөт улуусту демисел Суац кы- зынын зоназында болуучу шериг ба- заларын көжүрөр дөш Каирин чагырык- чы бөлүгтерин-биле дугуржуганы англи чакка далай ужурга таварышкан.

Каттышкан Штаттар Египетте англи тергилдеги америк тергилде-биле солгу- рунуу планын кылбышаан, «ас-сеткил» кады ажыдаар» дугайында болуучу эвилелчилерин бүтү кылгырларында болгаш Египетке боо-чөпсөк берип дуза көргүсө деп дилегеринге ычт чок ар- тып калган. АКШ-тын индиг политик- азынын үтөзөни ажы-биле тайыбырла- нышаан, «Нью-Йорк таймс» деп америк союу «суац каналын гарилөөнү көжүр- гөн болза, англичанар болуучу амын- дар чегин кагаш уулу турга, Каттыш- кан Штаттар — таарышкында соонда чедип келген шериг дузалашкынын көр- гүзөрү илелет» — деп амылап бижөөн.

Чоокку чөөн-чүк нефтин дөш Каттыш- кан Штаттар биле Англиянын аразында ур болгаш шуудуу демисел чоруп турар. Эң биле кочча амыр сургап, импери- алисттик араатанар Иранын, Сауд Ара- виянын, Ирактын болгаш өскө-дө Чоокку чөөн-чүк чурттарын нефть бай- лактарын ажылаарына эң ажыкты тур- руш дөш калчаалы-биле демисел тур- рарлар. Бо демиселге англи монополизар элөөн чымыр болгаш америк моно- полизарга ажыктыг кылдыр болуучу ту- ружу дүжүп бөр ужурга таварышкан. 1945 чылда Персия мугудурунун ра- йонунда бүтү нефть тыжынын 72 хуузу англичанарын үдүгүнө, 18 хире хуузу америк фирмаларын үдүгүнө оонажып турган. 1954 чылда байкал чиди-биле өскөрүлгөн. Ол үдө чедир Каттышкан Штаттар ол районун нефть тыжынын бары-да 60 хуузу болуучу холунга түдүп турган, ынчаарга Англиянын үдүгүнө 33 хуузу оонажып турган.

Сөөдү чыл иштиде Чоокку чөөн-чүк- түң нефтин дөш демиселге Англиянын туружу улам-ва кошкан. Иранын нефть үдүгүрүн националиастардын болгаш англи-ирак нефть компаниянын Прандан үндүр кысканын ажылап алгаш, америк монополизит болза, 1954 чылда нефть сай- ыргаланын талазы-биле улаустар аразында дугуржугуларын чарарычир ира

буржуазияга болгаш боттарынын англи адаанжыкчыларын албады шыдаан, алаа тергилдеги байдалы херек кырында АКШ-тың монополизары өжөлөр.

Англия биле Каттышкан Штаттарын эрге-ажыктарын эң-не чиди-биле үс- күлөшүп турар районларын бирөөн болза, Ираккы чөөн-чүк болгаш Муруу- чөөн Азия чурттары болуп турар. Мыда англи колонизаторлар азия улаустарын национал-хосталгалы демиселни базар- ын талазы-биле, Совет Эвилелинге, Кы- дат Улуу Республиккага болгаш өскө-дө талазын камгалап чурттарга уулу улаган агресчи блоктарын тургузары- нын талазы-биле америк империалисттер биле калы бир аай хөдөлүп турарлар. Оон керечин болза, Кореяга америк агрес- сияга Англиянын киржилгези, КУР-га уулу америк агрессияны дөткөшүн, Муруу чөөн Азиянын агресчи пактынын (СЕАТО-ну) тургусканы болгаш өскө-дө кады хөдөлүшкөөн болуп турар. Мы- чалаажок бо нийти дөрбөни соруудагылар ашкы Каттышкан Штаттарда болгаш Англияда боттарынын хуузунда импери- алисттик эрге-ажыктары база бар. Олар болза, оларын аразында кады-дошун демиселдин үнөр дөстөрү болуп турар.

Каттышкан Штаттар Ожум океан бөсө- ейинге болуучу саздарын калбартын болгаш бижылаарын арадайын тур- рар. Олар Японияны эжелөөрүн үргүчү- дөп база Малайянын экономиказынче шү- рүп кирип турар. Олар болза, британ до- минионнар биле — Австралия-биле база Чаа Зеландия-биле оожум океан пактынын чарганын, ол пактыга киржиринде Анг- лиянын чайткан. Олар болза, англи сул- толары күшү дүлүп турар чанкайшкы- чынын араатаным хөдөлүшкөөнүн дөшкөн турар. Америк монополизит англи капиталды ыкмны үндүр- бүшаан, Пакистанда, Индияда, Бирмада болгаш Цейлонга болуучу турустарын күштелдирип турар. Бо бүтү болза, Ан- глиянын шуудуру уураанышкынын бол- дуруп турар.

Чижээ кылдыр Индия Кыдатта дайынга хамаарынтып Англиянын база Каттыш- кан Штаттарын эзел турган туружу көргүзүп болур. Америк эжелекчилер Ин- дий-Кыдатта дайынны калбартырычте, Индия-Кыдатка Франциянын ийи дуагар черже килтер болгаш болуучу саздары- нын канын кылдыр Англиянын санап турары ол районга бадытатынар төлөө, конфликти, «интернационалиастарын- че чүтүп турганнар.

Казан Совет Эвилелинин, Кыдат Улуу Республиканын болгаш Вьетнамдын Демократтыг Республиказынын инициати- ва-биле Женева төвүлөп хураанын Ин- дий-Кыдатта дайынны соксадыр дугайында айтырымын шийтирерин турга, Кат- тышкан Штаттарын күрүнө секретары Даллес индий-кыдат айтырымын тайың шийтирилээрин үеринче бүтү күжөниш- кинин салып турган. Мычалаажок бо ай- тырыг талазы-биле Англия Каттышкан Штаттарын деткивей берган.

Амгы үдө Кыдат Улуу Республиканын калчаар көөр талазы-биле айтырымда ан- гли-америк чөрүлдөөр чиделгенге. Кат- тышкан Штаттар Тайвань ортуулу болгаш КУР-га хамааржып турар дьма хөй өрпк чанынын ортулактарын өжөлөп, Чан Бай-шинин дөрбөчү бөлүчү чөпсөг- дөп база өөрөдүп, Кыдатка уулу атомугу дайынны өскүдөрүн кызынмы турар. Америк дипломатия болгаш дайнырак- тар КУР-га уулу агресчи үдүлдөлгөрө Англиянын, ол ышкаш СЕАТО пактынын өскө-дө киржикчилерин база хараа тууду илеририп күзөп турарлар. Англи чагы- рыкчы бөлүгтер Кореядан алган урукта- рын өөрөнч көргөш, америк авантюристтер- ин соонда туудуна чедир чоругурун бо- лөвей турарлар. Оон ангыда англи чакка болза, шериг авантюристары уулу ший- тилди-биле туржуп турар англи хөй-ийи- лерин дымнаар ужурга таварышкан. Кы- дат рыногоче чаңкы болган согуургалар- ын илередип турар Англиянын ажык- кочча сүрө килеринин боддаларын Лондон база өөрөнч көөр апаар.

Англия биле Каттышкан Штаттарын аразында бо чөрүлдөөр СЕАТО-нун агрес- сийн пактынын киржикчилерин бо чидиң февральда Бангкокка (Тайланд) болган конференцияга тодаргай көр- гүстүгөн. Конференциянын ааманын түндөү үе-чазанын бижышкан, француз радио «Илен-де-Даллесте» аразында февраль 24-те болган чугалаажышкы- ны дөт шак иштиде үргүчүлөөн, ын- чалаажок ол чүд-дө чүгө чедирбөөн... Илен-де-Далес боттарынын боддаларын дугуржуп чадашаан дүнекиянын бир шак- та тарак чангылаан — деп дынтанган.

Империалисттик араатанарын аразында болуп турар адаанжылаанын түнө- лөдө Ираккы чөөн-чүктө Каттышкан Штаттарын туружуну кошкак чорун американын боттары миннар ужурга та- варышкан. Чижээ, «Нью-Йорк таймс» Азия талазы-биле тусай өргөмүг Сюу- нэуң чагаанын парлаан. Ол мычч деп би- нүч чөсөктө үс-күлөшкөөнү чөсөктө болган таварылга АКШ элөөн чаксаан- азыраа турар өскө мынд чөк чөк. Бир өвөс ымыр боо-чөпсөктөгү үс-күлөшкөөнү Кумай болгаш Маду ортуулар талазы- биле бистин политиканын түнөли бол- дур болза, биле бистин эвилелчилерин- тик талазында боо-чөпсөктөгү деткичери чүгө албаан турар өвөс, харын чурттар- нын хөй кезинин сеткил каттыштырыл- ганы хөй талага турар ийик».

Каттышкан Штаттар биле Англиянын аразында садиг болгаш сип талазы- биле ханы үс-күлөшкөөнү база туруп турар. Делегейин чангыс аай рыногунун дүшкөн болгаш социалисттик чурттарын рыногунун тургустуганы болза, капита- листтик монополизарын тергилденгенин канынын кызымдарына чедирген. Америк монополизиттер эң бөдүк амыр- чаклар сүрөш, Англиянын база өскө-дө конкуренттерин рыногунче калчаалып халчаашкыны чорудуп турарлар.

Болуучу даштынмы салып халчаашкы- нын америк империалисттер өскө чурт- тарын талазы-биле мыгай көөртүнү по- литикаын чорудуп, «Маршалл планы- нын» база «бот-боттарынын аразына ай- мыл чок чорутуу хандырарын дугайында» хоойлуучу хөмчөөлөрүн чарыч- лар деп өвөс эргиле дугуржугулар-биле оларын бугудуларын арадайын, бөдүк тарифтерин ажылап база демингити прак- тикалап турар. Англи империализм болу- нун талазында конкурентчи демиселге бү- гү-ле чөпсөөрөң-дөп база чөпсөөрөвөң-дөп методтарын ажылап турар.

Бо талазы-биле ажыкчылар импери- алисттерин преференциаларын системанынче (Британ империализм чурттарынн ба- раанынга хөргөзгөч тарифтер) болгаш стерлинг зоназынче уулу кичөөлөй салып турар. Англия мыда банкыр болгаш кредиттик баш билгичин болуп турар. Кат- тышкан Штаттар болза, империализм пре- ференциал системанын үрөөр болгаш стерлинг зоназын уулукар, ону «доллар зоназы-биле» солдуур дөш аажок улу- ку салып турар.

Элөөн күштүг конкуренттин албаашкы- нын-биле Англия турустарын улай- уула оскунар апаар. Чижээ, Барын Ен- ропа чурттарыныче америк экспорт 1954 чылда 1937 чыл-биле дөндөөргө 4 катал көөдүзгөн, мычарга Англиянын чүгө 2,2 катал көөдүзгөн. Шак мындыг байкал өскө-дө хөй-хөй рыноктарда; оон иштиде Британ империализм чангыс чурттарында, чижээ, ам АКШ-тың тергилдеги бай- далды эзел турары Канадага база бар. Бир өвөс капиталисттик чурттарын нийти экспортчуга АКШ-тың бот-дезини 1937 чылда 14 хуу турганнан 1953 чылда 21,3 хуу чедир өскөнн, ол үнөң иштиде Англиянын бот-дезини 11 хуулап 10 хуу чедир өвөжөөнүн көөргө тодаргай бол- дур турар.

Мычалаажок Англиянын чангыс район- ында болуучу турустарын тулары база чангыс черлерге америк экспортчулар- ын өрте бөр чорук болуучу турар. Чижээ, Муруу-Чөөн Азияга болгаш Африка- же Англиянын үндүр сөөртүлгези 1951 чыл-биле дөндөөргө 1952 чылда 10 хуу көөдүзгөн, мычарга ол рыноктарга Кат- тышкан Штаттарын үндүр сөөртүлгези ол үе иштиде 4 хуу өвөжөөр.

Англиянын чагырыкчы бөлүгтерин америк монополизиттерге уулу демиселге боттарынын империалисттик эрге-ажыктарын калчаалы-биле камгалашышаан, оон-биле кады болуучу чуртуну национал эрге- ажыктарынн талазы-биле хоралакчы по- литикаын чорудуп турарын айтыса чо- ктурар. Олар Англиянын Уол-стритте поли- тика болгаш экономика талазы-биле күш- түг хамаарылгалы кылдыр тургусунар, ову Каттышкан Штаттарын «бичин эжи кылдыр» хуудуланнар. Олар Британ орту- лугтарга америк чөпсөктөгү күштерин мөөнөшөрүн болдурун, чуртуну деисе- зөөрине америк атомуг бомбардировщи- терин базаларын тургузарын чөпсөөрөң, дайын болу берсе ол чорук Англияга өлү- күт кызынмы болур. Англи чагырыкчы бөлүгтер америк политиканы өдөрбөшчө, Барын Германияны катап чөпсөгөзүнчө болгаш герман милитаризм катап тургузарын улаганга бажымдарын кы- лыш турар. Герман милитаризм болза, Е- вропанын бүтү улаустарын, оон иштиде англи улаустуң дерин дайынны болур. Англиянын капиталисттик антыларын шак ындыг антинационалчы, хоралакчы поли- тиказы болза, Американын Каттышкан Штаттарынн чүгө агресчи күштеринин холунга ажыкты болуп турар.

Империалисттик түрүүлөрүнүн аразында чөрүлдөөр болза империализмийн лагери- ни кошканын, чаа дайынны өскүдөрүнчө чүтүп турар күштерин кошканын ба- за оон-биле кады тайыңгыч өлүп турар күштеринн тилээр аргаларын улгатты- рып турар. СССР-тин Дээди Советинин бос- сыяна илелеткенин В. М. Молотов болза, совет даштынмы политика капиталисттик лагерде уулу чөрүлдөөрүнүн бары бар- ылаалайын бары шыдаас бис деп ай- тылган. «Бистик соруудагы болза, тай- бынын деткичери болгаш бижылаарынн эрге-ажыктарына, демократияга уулу агресчи күштерин кошканынын эрге- ажыктарына ол чөрүлдөөрүн ажылаары болур» — деп В. М. Молотов чугалаан.

Тайбынын деткичи база бижылаары болза, бистик үнөң чугула болгаш чаа- кай соруудагы болур. Ол күштерин кү- чүгүт өздүлгенин дугайын атомуг чөп- сөкти хоругдуар дугайында Тайбынын Бүтү-делегей Чөвүлдөөрүн Кытырынын чөпсөктөгү сазынын чыр талазы- биле бүтү делегейде калбарган калба кам- панына тода болгаш бугурелдин-биле хө- рөчөлөп турар. Бо кампаныга идеялай киржилгези-биле бүтү чурттарын уу- стары тайбынын күжү дайынны күжү ажып турар деп чүвени база катал көр- гүзүп турарлар.

П. СНЕГОВ.

КНО-нун чингине секретарына СССР-нин КНО-нун чанында төлөө черинин чагаазы

НЬЮ-ЙОРК. Май 19-та СССР-нин КНО- нун чанында төлөө чери КНО-нун чингине секретары Хаммаршельдин адинага дараазындагы уткалы чагааны чоруткан: «Совет Социалисттик Республикаларын Эвилелин Каттышкан Нацпарл Организацианын чанында төлөө чери КНО- нун чингине секретарына хуудулкелди керечилеп турар болгаш тежээл-хайгаарал деисеэздеринин үдөзүн чурттакчыларынн эртем алмырны ийи бөзүн дугайы КНО-нун кезигүүнери курундерин дуза көргүзүргө хамааржып Бол Ассамблеянын болгаш тежээл-хайгаарал талазы-биле Чөвүлдөөр шийтирлеринге

колбаштыр Совет Социалисттик Респу- бликаларын Эвилелин чагаа тежээл-хай- гаарал деисеэздеринин үдөзүн чурттакчыларынн Совет Эвилелинде эртем алмыр-биле он шийтидилерин тыпсыр дугайында шийтирини хүдөөп алганын дындадыр алдырып болду.

ССР-нин чагаанын үстүндө салтыр- тылган шийтиринин дугайын тежээл- хайгаарал деисеэздеринин сонуургалды килдеринге болгаш эрге-чагыргаларыга дынтангы дөш төлөө чери өөрүп чөп- тен болур».

(СЭТА).

Герман Демократтыг Республиканын улустуу палатасы Варшава керөөнүн бадылаан

БЕРЛИН. Герман Демократтыг Респу- бликанын улустуу палатасынын эзелчегин хуралы Берлинде ажиттыган. Улустан палатанын хуралынн хун айтырымы — Албаниянын Улуу Республиказынын, Болгариянын Улуу Республиказынын, Венгр Улуу Республиказынын, Герман Демократтыг Республиказынын, Польша Улуу Республиказынын, Румын Улуу Респу- бликанын, Совет Социалисттик Рес- публикаларынн Эвилелин болгаш Че- хословак Республиказынын аразында най- раал, кады-ажыдажыла болгаш кайи- кайызында дузалажыр дугайында керө- ө; 1955 чылда ГДР-нин уулу ажык-агыйн- нын шаны; 1955 чылда күрүнө бөдөдөн дугайында хоойлуу болгаш өскө-дө айтырылгар.

Дреден галереянын чурустарын Герман Демократтыг Республикага Совет чакыктын шийтидил бергенин таварыш- тыр 1955 чылдын апрель 16-да ГДР-нин улустуу палатасынын президиумунун улаган меделегин улустуу палатанын депутаты хурал өгөзөндө чүгүдүг дөш бадылаан.

Оон соонда даргалакчы Г. Матери най- раал, кады-ажыдажыла болгаш кайи- кайызында дузалажыр талазы-биле Вар- шава керөөнүн дугайында меделге кы- лыры биле ГДР-нин премьер-министр О. Гротевольга өс берген.

Герман Демократтыг Республиканын чакык төмөндөгүн ат салганы найраал, кады-ажыдажыла болгаш кайи-кайы- зында дузалажыр дугайында Варшава керөөнүн күштүг болдуруп бадылаарыне Отто Гротеволь улустуу палатанын депу- таттарын кылтырган.

О. Гротевольду ол саналын улустуу палатанын депутатынын динингит адыш чаксаашкыны-биле утсаанар.

Санал берип чүве чугалааннар бот-

тарынын фракцияларынн мурундап найраал, кады-ажыдажыла болгаш кайи-кайызында дузалажыр дугайында Варшава керөөн ГДР-ниң болгаш бүтү немец улустуу эрге-ажыктарына бүрүнү- биле дүгүжү турар төөгүгү документ болу деп чүдүлдүрүп бадылаанар.

Улустан палатанын даштынмы керек- тер талазы-биле комиссиянын мурундап депутат Р. Астенен чүве чугалаан.

Герман Демократтыг Республиканын улустуу палатасы найраал, кады-ажы- дажыла болгаш кайи-кайызында дузала- жыр дугайында Варшава керөөнүн чангыс өп-сеткил-биле бадылаан.

Оон соонда улустуу палатасы хун чу- румунун өскө айтырылгарын — Герман Демократтыг Республиканын 1955 чылда уулу ажык-агый планын болгаш ГДР-ниң 1955 чылда күрүнө бөдөдөн чугалаа- жырчыче шийтөөн.

БЕРЛИН. Герман Демократтыг Респу- бликанын улустуу палатасы ГДР-ниң 1955 чылда уулу ажык-агый планын болгаш ГДР-ниң 1955 чылда күрүнө бөдөдөн дугайында хоойлуу чугалаажырын үр- гүчүлөөн.

Чүве чугалааннар шүтүзү оларын фракцияларынн кириш келген санал- онын илестришшаан, килерген